

DOI [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-19\(48\)-158-182](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-19(48)-158-182)
УДК 351.851:331.101.262(100-87)

Гаєвська Лариса Анатоліївна,
доктор наук з державного управління, професор.
Київ, Україна.

 <https://orcid.org/0000-0003-1463-9481>
laurabest@ukr.net

Побірченко Наталія Семенівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор Державного вищого навчального
закладу ім. Вітелона.
Легніца, Польща.

 <https://orcid.org/0000-0003-2125-7713>
pobirchenkonatalia@gmail.com

Шульга Наталія Дмитрівна,
доктор наук з державного управління, доцент,
директор ВСП «Київський транспортно-економічний
фаховий коледж Національного транспортного університету».
Київ, Україна.

 <https://orcid.org/0000-0003-3422-6983>
ktek2000@ukr.net

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ОСВІТНЮ ПОЛІТИКУ (МІЖНАРОДНИЙ КОНТЕКСТ)

Анотація. У статті автори звернулися до актуальної теми – впливу глобалізації на освітню політику. З цією метою проаналізували праці різних авторів з багатьох країн світу, зокрема, Австралії, США, Англії, Іспанії, Голландії, Гонконгу, Португалії, Німеччини, Італії, Польщі, Латинської Америки та ін. У цьому контексті розглянуто поняття «глобалізації» під кутом зору об'єднання суперечливих теорій його вживання. Показано різні типи впливу глобалізації на освітню політику. Автори також розкрили невідворотну зміну ролі державної освітньої політики та необхідність її реформування під впливом процесів глобалізації. Окрім того подано характеристику конкретних впливів глобалізації на політику держав в галузі освіти. Особлива увага приділена проявам приватизації та комерціалізації в освіті, посиленню впливу на освітню політику міжнародних організацій (ООН, Світовий банк, Європейський Союз, ОЕСР та ін.), поширення нового способу управління освітою – НСУ тощо. Виходячи з положення, що глобалізація є

невідворотним явищем і її впливи є масштабними, автори запропонували своє бачення використання цих впливів з найбільшою користю для розвитку освітньої державної політики в Україні.

Ключові слова: глобалізація; освіта; освітня політика; міжнародний контекст.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Ми живемо в епоху глобалізації, що характеризується багатьма складними явищами і процесами різної інтерпретації у різних сферах (економічній, політичній, соціальній, культурній), спрямованих на відкритість, інтеграцію, взаємозалежність, взаємодію тощо. Такий вплив розширюється в геометричній прогресії завдяки розвитку технологій і засобів масової інформації, які здатні пов'язувати людей один з одним, долати відстані і негайно обмінюватися інформацією. Підтверджується далекоглядна концепція канадського філософа Маршалла Маклюена про «Глобальне село», який писав ще у 60-х роках минулого століття, що ми будемо пов'язані з усім світом у глобальному масштабі. І буде це проявлятися у величезному впливові на переконання, на мислення, на бачення інших і на самих себе.

І дійсно, ми бачимо це сьогодні більш акцентовано, ніж в будь-який інший час. Лише за останні два десятиліття була сформована технологічна система інформаційних, телекомунікаційних і транспортних систем, яка об'єднала всю планету в мережу потоків і яка поширюється через ринки і нові інформаційно-комунікаційні технології майже в усі куточки планети і впливає на більшість областей людського життя. Це унікальне явище отримало назву «глобалізація» [45].

Зрозуміло, що освіта також в повній мірі піддається постійному впливу цього явища. Як зазначають дослідники з Автономного університету Барселони: К. Бонал, А. Тарабіні, А. Вергер, – це відбувається тому, що, по-перше, освітні процеси схильні до зовнішніх змін, які впливають на їх соціальну функцію та інституційне функціонування; а, по-друге, оскільки одним з основних перетворень, пов'язаних з глобалізацією, є доступ до інформації і швидкість її потоків, освіта стає основним фактором, що впливає на виробничі процеси, і стає ключовим фактором конкурентоспроможності в економіці [12, с. 3–41].

Логічно, що явище глобалізації викликає зміни в здійсненні державної освітньої політики. На думку дослідника Х. Мігеля (Іспанія), «глобалізація-це явище, яке буде все більш і більш безпосередньо впливати на політику в галузі освіти всіх країн» [45, с. 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідно до заявленої теми ми проаналізували публікації авторів різних країн, щоб встановити стан її розробки на міжнародному рівні. Зокрема, нашу увагу привернули праці, в яких

аналізується вплив глобалізації на різні аспекти освітньої політики в загальному: К. Бонал і А. Тарабіні (Барселона) [13], [14], С. Михаць і Т. Гординський (Україна) [3], [62], Х. Аль-Абрі (Оман) [5], Х. Мігель (Іспанія) [45], Дж. Зайда (Австралія) [63], А. Вергер (Голландія) [60] та ін.

Леслі А. Белл (Велика Британія) аналізує вплив глобалізації на освітню політику на основі підходу людського капіталу до освіти, зокрема, показує перепорядкування ієрархії цінностей: на перше місце, на його думку, виходять цінності, які випливають з економічного імперативу, тоді коли духовні і моральні цінності відходять на другий план [10].

Частина авторів розглядає проблему впливу глобалізації на освітню політику і освіту на прикладах конкретних держав, показуючи цей процес як з позитивної точки зору, так і критичної: К. Морено, Б. Піньєрос, М. Рівас (Колумбія) [46], Я. Лам (Гонконг) [42], А. Піментел (Перу) [50], Дж. Бруннер (Латинська Америка) [18].

Окрему групу праць представляє аналіз впливу міжнародних організацій (ОЕСР, Світовий банк, ЮНЕСКО, Європейський Союз) на державну освітню політику: Ф. Різві і Б. Лінгард (Австралія) [54], О. Краєвська (Україна) [2], С. Канкая, У. Кутлу, Е. Чебечі (Туреччина) [19], Ф. Антунес (Португалія) [7], А. Якобі (Німеччина) і К. Мартенс (Італія) [36], М. Кендзерський (Польща) [40], С. Хейнеман (Велика Британія) [33] та ін.

Цей перелік праць можна було б і далі продовжувати. Але він є занадто великий. Тому ми в ході нашого дослідження, крім вище згаданих розвідок, будемо використовувати й інші, які логічно вписуватимуться у зміст аналізу.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті. Варто зауважити, що не зважаючи на велику кількість зарубіжних джерел щодо впливу глобалізації на різні аспекти освітньої політики, в українському науковому полі вони мало відомі. Тому ми поставили собі за мету ознайомити українських дослідників, політиків, держслужбовців і усіх тих, хто цікавиться цим питанням, з означеною проблемою у більш концентрованому вигляді. На нашу думку, це дасть можливість дослідникам скористатися цим надбанням в подальших своїх теоретичних дослідженнях, а також буде корисним для творчого, а може, і критичного використання міжнародного досвіду у ході реалізації державної освітньої політики в Україні.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**: проаналізувати праці зарубіжних і українських дослідників з означеної проблеми; розглянути поняття «глобалізація» в контексті різних точок зору і різних підходів його трактування; з'ясувати, які зміни принесла глобалізація в освітню політику; запропонувати напрями використання впливу глобалізації на освітню політику в

інтересах людей і держави в цілому.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Теоретичною основою нашого дослідження стали конструкти та концепції зарубіжних учених у галузі державної освітньої політики, які вивчають вплив глобалізації на розвиток політики в галузі освіти. З цією метою для аналізу означеного явища був використаний компаративний підхід, що дало можливість проаналізувати велику кількість зарубіжних джерел з метою з'ясування співвідношення вже дослідженого і того, що ми мали дослідити у цій проблемі, побачити, як її розглядають зарубіжні учені, які їх пріоритети, пов'язані з впливом глобалізації як невідворотного явища на розвиток освітньої політики. У ході дослідження використано зарубіжну термінологію, що дозволяє збагатити вітчизняні підходи до використання таких понять, як «глобалізація», «освітня політика держави», «освіта», «новий спосіб управління», «типи впливу глобалізації на освітню політику», «зміни в освітній політиці, які принесла глобалізація» та ін.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

У ході дослідження було використано відповідні підходи: діалектичний (з'ясовано різні погляди на роль глобалізації у розвитку освітньої політики, сутність головних понять тощо); системний (розгляд феномену взаємозалежності державної освітньої політики і такого явища як глобалізація); компаративний (порівняння різних концепцій, поглядів, ідей і суджень з проблеми дослідження), синергетичний аналіз явищ, що виникають у ході спільної дії досліджуваних феноменів) та ін.

Для вивчення впливу глобалізації на освітню політику в міжнародному контексті нами використовувалися різні методологічні принципи: детермінізму, послідовності, наступності, об'єктивності, достовірності тощо та загальнонаукові методи аналізу, компаративної типології, порівняння, узагальнення та класифікації.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Уважаємо, що наше дослідження варто розпочати з розгляду поняття «глобалізація». На перший погляд здається, що це зрозумілий термін, бо послуговуються сьогодні ним усі і всюди (засоби масової інформації, наукова література, повсякденне мовлення), люди стикаються з глобалізацією в багатьох формах кожного дня. Цьому терміну присвячена маса спеціалізованої літератури.

Ми переглянули безліч посилань на літературу, яка по-різному його

тлумачить, розглядає, аналізує. Дослідники зазвичай визначають глобалізацію зі свого погляду або з погляду свого предмету і часто суперечать один одному, дотримуючись майже цілковито протилежних поглядів на глобалізацію. Єдиного визначення просто не існує. Цей термін використовується широко і розпливчасто, і може означати різні речі для різних людей. Деякі трактують його як процес, інші як умову, систему, силу або явище часу і місця. На кінець ХХ ст. було зафіксовано біля 3000 визначень глобалізації. А впродовж останніх двох десятиліть взагалі спостерігається віртуальний вибух інтересу до глобалізації серед дослідників. Як зазначають Дж. Зайда (Австралія), Р. Робертсон (США) і Х. Хондкер (Сінгапур), термін «глобалізація» стало настільки нечітким і використовується з такою різноманітністю різних значень, що загальна теорія глобалізації повинна визнавати і включати різні дискурси [55], [63].

Тому так важливо хоч побіжно уточнити масштаби цього широкого, багатогранного, багатовимірного і неоднозначного терміну, який ми будемо використовувати у статті.

Наприклад, М. Брейк (Гонконг) класифікує це явище за такими трьома підходами: *гіперглобалістичним*: (сучасна глобалізація – це нова ера, в якій розширюється, поглиблюється і прискорюється всесвітній взаємозв'язок у всіх аспектах сучасного життя; в якій держави в усьому світі все більшою мірою підкоряються дисциплінам глобального ринку, де ключовими політичними суб'єктами виступають багатонаціональні підприємства і міжурядові організації (Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Світова організація торгівлі та інші), які регулюють їх діяльність: З. Бауман [1], М. Елброу [6], Ф. Різві [53] та ін.); *скептичним* (глобалізація-це міф, який приховує реальність міжнародної економіки, а світ все більше ділиться на три основні регіональні блоки, в яких національні уряди залишаються дуже сильними: П. Герст і Г. Томпсон [34], Л. Вайс [61] та ін.); та *трансформаційним* (глобалізація – центральна рушійна сила швидких соціальних, політичних та економічних змін. Держави намагаються адаптуватися до цього взаємопов'язаного, але вкрай невизначеного світу. Однак процес глобалізації не є однозначним. Він пов'язаний з новими моделями глобального розшарування, в яких деякі держави, суспільства і громади все більше зміцнюються, тоді як інші все більш маргіналізуються: Д. Гелд, Е. МакГрю, Д. Голдблатт, і Дж. Перратон (Англія) [30], [31], Дж. Розенау [56], Е. Гіденс [16], [26].

Дж. Зайда класифікує розгляд поняття глобалізації за *економічними, соціальними та культурними* вимірами.

Так, наприклад, він посилається на В. Руста і Дж. Джейкоба, які вважають, що глобалізація впливає і контролює світ гігантськими

транснаціональними корпораціями і ринковими силами майже без кордонів. Глобалізація передбачає трансформацію простору і часу, нівелює державні території, державні кордони та історичні традиції [57], [63].

П. Джонс (Австралія) виокремлює різні моделі глобалізації: *політичну, економічну, культурну* [38].

Незважаючи на неточність терміну «глобалізація», ми намагалися знайти таке визначення, яке б об'єднало суперечливі теорії його використання. На нашу думку, найбільш ближче підійшли до цього англійські дослідники Д. Гелд і Е. МакГрю, Д. Голдблатт, і Дж. Перратон, які відзначаючи політичну, економічну і культурну взаємопов'язаність в усьому світі, розглядають **глобалізацію** як *«процес, який втілює трансформацію просторової організації соціальних відносин і транзакцій, виражену в трансконтинентальних або міжрегіональних потоках і мережах діяльності, взаємодії і влади»* [31, с. 16].

Крім цього визначення ми вважаємо, що глобалізація найкраще може розглядатися як: *процес підвищення взаємозалежності між людьми, територіями та організаціями в економічній, політичній та культурній сферах. Авторами цього визначення є: Х. Косар-Алтініелкен (Нідерланди), А. Вергер (Іспанія) і М. Новеллі (Англія)* [59].

Цікавим є погляд на розуміння глобалізації С. Марджинсона, який вважає, що *«глобалізація – це світова система, яка живе своїм власним життям, відмінним від місцевого та національного життя, навіть тоді як ця світова система, як правило, визначає місцеве та національне. Разом з тим, це не означає, що глобалізація впливає на національне та місцеве тотальним або одностороннім чином, але вона може вплинути на кожен частину світу, включаючи освітні установи та програми, а також суб'єкти, що формуються в освіті. Більше немає жодної частини світу, яка була б захищена від глобальної системи»* [44].

Багато авторів розглядають глобалізацію як позитивно, так і негативно. Одні (наприклад, Л. Весманн (Німеччина), Р. Нельсон і Е. Фелпс (США) (Ф. Бровн і Х. Лаудер (Велика Британія) та ін. вважають, що зростання взаємозв'язку між країнами приносить економічне процвітання і загальне поліпшення рівня життя людей і якості життя [17], [48], [62].

Інші (А. Сенусі і А. Керрус (Алжир), Е. Грін (Велика Британія) та ін.) – відзначають негативні сторони глобалізації: наприклад, коли найбагатші країни стають ще багатшими, а бідні стають ще біднішими. Економічні кризи, торговельні диспропорції та структурні перебудови спричинили моральну кризу в багатьох країнах, завдали шкоди та зруйнували основну соціальну та культурну структуру багатьох сімей та громад, що призвело до зростання

безробіття серед молоді, самогубств, насильства, расизму та зловживання наркотиками та антисоціальної поведінки в школах [28], [58].

Однак всі дослідники згодні з тим, що глобалізація формує світову економіку, політику і культуру, тобто здійснює величезний вплив у світовому масштабі. І не рахуватися з цим процесом просто неможливо.

Дослідники розрізняють різні типи впливу глобалізації. Так, наприклад, Д. Гелд, Е. МакГрю, а також Дж. Бруннер розрізняють чотири типи впливу глобалізації: **директивні** (рішення змінюють відносні вигоди від різних варіантів політики), **інституційні** (формуєть порядок денний варіантів, доступних для політиків), **розподільні** (розподіл впливає на формування соціальних сил (груп, класів, колективів) всередині суспільства і між країнами) та **структурні** (обумовлюють політичні, економічні та соціальні моделі організації та поведінки суспільства як продукт конфліктів навколо адаптації / опору сил глобалізації) [18], [32].

С. Марджинсон виокремлює шість аспектів прояву глобалізації: фінанси та торгівля; комунікаційні та інформаційні технології; міжнародні переміщення народів; формування глобальних суспільств; мовна, культурна та ідеологічна конвергенція; світові системи знаків і образів [44].

Відбувається постійна передача, адаптація та розвиток цінностей, знань, технологій та поведінкових норм у різних країнах та суспільствах у різних частинах світу. Типові явища та характеристики, пов'язані з глобалізацією, включають зростання глобальних мереж (наприклад Інтернет, всесвітній електронний зв'язок і транспорт), глобальна взаємодія в технологічних, економічних, соціальних, політичних, культурних і освітніх областях, міжнародні альянси і змагання, міжнародне співробітництво і обмін, глобальна село, мультикультурна інтеграція і використання міжнародних стандартів і критеріїв [9].

Як пояснює цю тезу Р. Дейл, глобалізація виникла в результаті особливого збігу обставин, зокрема відбувся спад післявоєнних політичних і економічних угод, які були зосереджені на комплексі комерційних та фінансових відносин між державами, відомих під загальною назвою Бреттон-Вудська угода (1944). Цей пакт був заснований на американській гегемонії і поділі світу на два великих блоки. Умови, які призвели до цих положень, більше не існують. Холодна війна закінчилася, американська гегемонія, принаймні економічно, знищена, і фінансові угоди виявилися нездатними реагувати на нові глобальні фінансові сили. Ці фактори послабили здатність окремих держав контролювати свої власні справи та їх взаємні угоди для колективного управління своїми спільними інтересами [21].

Під впливом глобалізації освіта також зазнає важливих змін. Більше того,

зазначають К. Бонал, А. Тарабіні, А. Вергер, оскільки одним з основних перетворень, пов'язаних з глобалізацією, є доступ до інформації і швидкість її потоків, освіта стає основним фактором, що впливає на виробничі процеси, і ключовим фактором конкурентоспроможності в капіталістичній економіці [15].

Освіта, стає ключовим фактором розвитку інноваційного потенціалу і творчості, а також інтеграції та солідарності.

Українська дослідниця Л. Чайка-Петегірич вважає, що навколо освіти групується низка ключових питань глобалізації: стратегія інтернаціоналізації; транснаціональна освіта; забезпечення міжнародної якості; підприємницькі підходи до функціонування освіти; регіональна і міжрегіональна співпраця; інформаційна і комунікаційна технології та віртуальні навчальні заклади; поява нових освітніх посередників – провайдерів освіти, проблеми рівноправності і доступності освіти тощо [4, с. 61].

Все це невідворотно змінює роль держави в освітній політиці, викликає реформування і зміну структури освітньої політики. На думку Ф. Різві (США) і Б. Лінгарда (Австралія), процес глобалізації глибоко змінив способи розробки, здійснення та оцінювання політики в галузі освіти, оскільки глобалізація спровокувала перебудову самої держави щодо здійснення освітньої політики. Відповідно, політика в галузі освіти тепер визначається не тільки суб'єктами всередині національної держави, але і різними складними процесами, що відбуваються у глобальному масштабі [52].

Для досягнення цілей освіти раніше національні держави розробляли свою політику в галузі освіти так, як вони вважали важливим і корисним для своєї нації. Іншими словами, політика в галузі освіти була в основному національною справою. Проте, в більш широкому контексті глобалізації А. Грін (Англія) і К. Манді (Канада), Х. Аль-Абрі (Оман) вважають, що значення освіти змінилося і вона в даний час розглядається як міжнародний товар, який відіграє важливу роль в глобальній економіці (інвестиції в людський капітал, навички, знання) [5], [28], [47]. Тепер ці процеси торкнулися змісту розробки і здійснення політики у всіх державах. Вони зберегли свій формальний територіальний суверенітет більш-менш неушкодженим, разом з тим країни більшою чи меншою мірою втратили здатність розробляти самостійно незалежну національну політику [21].

Це привело до того, що політика в галузі освіти більше не є виключно національною справою, а скоріше глобальною, в якій національні держави більше не закриті самі для себе.

Які ж зміни принесла глобалізація в освітній політиці?

По-перше, глобалізація викликала конкуренцію між державами, що змусило їх впроваджувати нову політику в галузі освіти з метою підвищення

своєї конкурентоспроможності (реформи навчальних програм, підвищення якості освіти, вдосконалення оцінювання якості діяльності навчальних закладів, участь у міжнародних порівняннях результатів тестування, створення умов для розвитку висококваліфікованої робочої сили, тобто розвитку людського капіталу).

По-друге, бурхливий розвиток нових інформаційно-комунікаційних технологій викликав революційні зміни в житті людини, роботі та навчанні (збільшення інформації, її доступу та зберігання; нові форми спілкування, взаємодії та передача знань і досвіду; нова здатність обробки інформації та підготовки звітів, нові середовища віртуального навчання, підвищення транспарентності освітніх установ тощо) [20]. Все це неминуче несе зміни в освітній політиці. Ці зміни полягають не тільки в тому, щоб впровадити нові технології в традиційні моделі навчання, а в тому, щоб створити такі умови розвитку освітнього процесу, які б давали можливість навчальним закладам впроваджувати нові технології в свої педагогічні концепції і практику, що означатиме зміну моделі навчання в її глобальності: зміни в ролі вчителя, зміни в процесі навчання і діяльності учнів, зміни в організаційних формах класу, зміни в формах викладання [8], [29].

По-третє, освіта в силу явища глобалізації стала найважливішим інструментом ефективності економіки та конкурентоспроможності держави. «Ніколи освіта, – зазначає Ф. Енгуїта (Іспанія), – не мала такого економічного значення для держави, а також для суспільства і окремих осіб, як сьогодні» [23, с. 35].

У такому глобальному контексті підвищення глобальної конкурентоспроможності стало метою політики національних держав в галузі освіти [24].

Тобто, як підкреслює К. Бонал, держави визнали свою пріоритетність у створенні і реалізації політики в галузі освіти, яка допомагає їм бути більш економічно конкурентоспроможними у порівнянні з іншими країнами [11].

Глобалізація принесла прояви приватизації та комерціалізації в освіту, підпорядкувала освіту законам ринку. Глобалізація значно змінює погляди на роботу і зайнятість, які постійно змінюються. До цих змін повинні готуватися заклади освіти, які не можуть зосереджуватись лише на сухих знаннях, але перш за все повинні розвивати певні кваліфікації і компетенції в учнів, що обумовлюють їх правильне функціонування на ринку праці в умовах глобалізації. Саме кваліфікація і відповідні компетенції сьогодні найбільш затребувані на ринку праці. Тому при розробці освітньої політики держава мусить реагувати на вимоги ринку, працюючи над підвищенням продуктивності внутрішньої робочої сили, тобто створювати умови для розвитку людського капіталу як домінуючого глобального дискурсу та отримання молоддю потрібних інструментальних знань

і гнучких компетенцій, аби кожен міг адаптуватися до постійно мінливого і нестабільного ринку праці [5, с. 493], [41].

Як приклад, Е. Лусіо-Вільєгас і П. Гуадас (Іспанія) вважають, що в умовах підпорядкування вимогам ринку освіти політика повинна бути спрямована на те, щоб «всі освітні програми були конкурентоспроможними і спрямованими на економічну корисність і перевагу» [43, с. 25].

По-четверте, глобалізація призвела до посилення впливу на освітню політику таких міжнародних організацій, як ООН, Світовий банк, МВФ, ОЕСР, Європейський Союз та ін. Їхній вплив у всьому світі здійснюється за такими напрямками як розвиток людського капіталу, економіка знань, навчання протягом життя, англійська мова як глобальна мова, національна навчальна програма та ін.

Як зазначає Х. Аль-Абрі, саме ці організації відіграють велику роль у формуванні контексту політики в галузі освіти і стають найвпливовішим органом у всьому світі. Саме ці організації розробляють багатосторонні угоди і політику в галузі освіти для всього світу, просуваючи освітні дискурси про людський капітал і економічний розвиток [5].

А. Грін, професор Лондонського університету, у своїй праці «Освіта і глобалізація в Європі та на Сході Азії: зближення і протиріччя тенденцій» показує, як реалії глобалізації потенційно змушують країни втрачати контроль над освітою. Він переконаний, що самостійна політика держав у галузі освіти і збереження національної самобутності і культури більше не можуть бути забезпечені. Тепер державна влада над освітою розділяється з міжнародними організаціями [27].

Так, наприклад, Світовий банк, який є одним з головних суб'єктів глобалізації освіти, надає фінансову і консультаційну допомогу країнам, що розвиваються. Ще в 60-х роках минулого століття він створив Департамент освіти і визначив своїм пріоритетним напрямом – створення людського капіталу для розвитку національних економік. Система освіти тут розглядається як ринок, а освіта – як індивідуальне благо для формування людського капіталу [35, с. 97].

На основі цієї концепції розвитку людського капіталу Світовий банк пропонує країнам, що розвиваються, кредити на освіту. В одному з його документів зазначалося, що банк частину своїх фінансів буде спрямовувати на пріоритетні освітні проекти, призначені для створення робочої сили, сформованої для просування економічного розвитку, зосередивши свою увагу на проектах у таких галузях, як: технічна та професійна освіта, професійна підготовка на різних рівнях, загальна середня освіта. При цьому виділені кредити заборонялося витратити на художню, наукову та гуманітарну сфери. Уважалося, що освіта повинна бути більш практичною і актуальною. А для цього

необхідно переглянути її зміст таким чином, щоб відвернути його від академізму і направити на професійні цілі [22], [51].

Австралійські вчені Ф. Різві і Б. Лінгард в розвідці «Політика глобалізації в галузі освіти» зазначають, що коли мова йде про вплив Світового банку на освітню політику, зокрема, менш розвинених країнах, то завжди треба мати на увазі сувору обумовленість кредитів [52].

Світовий банк встановив свої власні бажані політичні цілі, і країни повинні здійснювати його політику і програми, щоб вони могли отримувати фінансову допомогу [39].

Згідно К. Боналу, обумовленість, пов'язана з допомогою Світового банку, зробила його одним з головних суб'єктів глобалізації освіти, оскільки він відповідає за розробку і реалізацію гегемоністської моделі розвитку освіти [11].

Подібну роль відіграють й інші міжнародні організації, «нав'язуючи» свої політичні інтереси, цілі та філософію різним країнам за допомогою різних механізмів, інструментів та засобів впливу (правові норми, фінансові кошти, обов'язкові договори, фінансування проектів, освітні програми, рішення конгресів, декларації різні політичні і економічні форуми, розробка і поширення рекомендацій, довідкові матеріали, рейтинги тощо).

Наприклад, така міжнародна організація як ОЕСР, незважаючи на обмежені юридичні та фінансові можливості, в порівнянні з іншими організаціями, в даний час є однією з найважливіших організацій в галузі освітньої політики в усьому світі. На думку Ф. Різві і Б. Лінгарда це стало можливим за рахунок розробки нових механізмів управління, що включають координацію політики і програм, формування думок і розробку інших інструментів як правових вимог, так і фінансової підтримки [54].

По-н'яте, глобалізація впливає на управління освітою. З'явився новий спосіб управління (НСУ) («*a new mode of governance (NG)*»), розглядається як спосіб реагування держави на численні, іноді і суперечливі вимоги та явища, що виникають внаслідок процесів глобалізації, а також внутрішніх факторів кожної країни (державні проблеми адміністрування, координації та фінансування масштабних систем освіти) [35].

За допомогою нового способу управління держава свідомо дозволяє ринку, міжнародним організаціям, громадським силам вирішувати, впроваджувати і адмініструвати освіту та інші колективні товари і послуги, якими традиційно керує держава. В освіті НСУ дотримується або пакету політик (реструктуризації), включаючи децентралізацію, впровадження або посилення вибору, приватизацію, ринкові механізми, а іноді і централізацію формулювання мети, навчальних програм та оцінювання.

Цей процес супроводжується ринковою ідеологією, яка передбачає, що

індивідуальне благо буде мати пріоритет над загальним благом, і що люди повинні боротися за себе, а соціальні проблеми все частіше розглядатимуться як приватні та індивідуальні проблеми [35].

За словами М. Фуко, держава може покладатися на силу, підпорядкування, згоду, нагляд або економічну винагороду, і для того, щоб змусити індивідів перетворитися на суб'єктів, в гру вступають чотири технології управління: технології панування, технології самоврядування, технології виробництва і технології знакових систем [25, с. 101].

Такі дослідники, як: Дж. П'єр, Н. Джаял, С. Пай, вважають, що нове державне управління розширює деякі аспекти централізованого контролю за рахунок бюджетних обмежень, процедур бухгалтерського обліку та форм перевірки. А широко використовувана економічна стратегія в політичній економії протягом останніх двох десятиліть – не в останню чергу в галузі освіти – полягає на тому, щоб скасувати регулювання, скоротити діяльність і функції, перевести фінансування з центрального на місцевий рівень, від держави до економічної та громадської сфер [49, с. 20], [37].

Д. Хольгер зазначає, що коли раніше управління традиційно здійснювалося за допомогою поєднання режиму регулювання, активного управління, орієнтованого на перспективу, то тепер воно переходить до ретроактивного моніторингу та спостереження за допомогою оцінок і різних досліджень з метою впливу на громадську думку та переконання людей [35, с. 103].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Виходячи з положення, що глобалізація є невідворотним явищем і її вплив на політику держав у галузі освіти є масштабним, необхідно навчитися з цим жити, діяти і розвиватися. Для цього національні уряди, враховуючи реалії впливу глобалізації, повинні так будувати свою політику в галузі освіти, щоб використати ці впливи на користь людей і держави в цілому.

З цією метою вважаємо за доцільне, щоб освітня політика в галузі освіти:

- створювала умови для пристосування людей до глобальних змін;
- забезпечувала гідну і справедливу якісну освіту навіть для всіх верств населення;
- здійснювала перехід від політики, орієнтованої не тільки на досягнення навчальних закладів, а й до політики, орієнтованої безпосередньо на результати навчання;
- освітня політика повинна бути побудована таким чином, щоб отримувати вигоду від глобалізації (володіння знаннями, навичками, можливостями і правами, необхідними для забезпечення людей основними

засобами до існування: робота, доходи і здорове навколишнє середовище). Ці цілі можуть бути досягнуті тільки в тому випадку, якщо національні уряди виділять достатні ресурси на освіту, базову інфраструктуру і навколишнє середовище і створять інституційну основу, що забезпечує широкий доступ і можливості до якісної освіти;

- забезпечення умов та інструментів для навчання протягом усього життя, відповідно до міжнародних тенденцій; подальший розвиток аналітичних дисциплін, особливо математики та логіки, таких як викладання другої мови, набуває особливого значення в цьому вимірі;

- у зв'язку із зростаючою доступністю інформаційно-комунікаційних засобів масової інформації, освітня політика повинна створювати умови для ефективної дистанційної освіти, яка дозволить відкритися для нових взаємодій і просторів освітнього спілкування;

- забезпечувати таку освітню систему знизу до гори, яка б давала можливість учням і студентам включитися у світ навчання протягом усього життя, що сприятиме формуванню творчих і критичних особистостей, здатних сприяти прогресу в соціальному і продуктивному житті.

Перспективи подальших досліджень. Подальший розвиток наукових досліджень бачимо в наступній тематиці: вплив глобалізації на вищу освіту в країнах Західної Європи; головні проблеми глобальної освіти; вплив міжнародних організацій на політику в галузі освіти; механізми впливу глобалізації на освітню політику держав в міжнародному контексті та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] З. Бауман, *Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства*. Київ, Україна : Видав. дім «Києво-Могилянська академія», 2008, 112 с.
- [2] О. Краєвська, «Освітня політика Європейського Союзу: становлення та механізми реалізації», *Вісник Львівського ун-ту. Серія: Міжнародні відносини*, вип. 28, с. 53–65, 2011. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://bit.ly/3grLHlk>
- [3] С. Михаць, Т. Гординський, «Вплив глобалізації на зміст освіти XXI століття як чинника економічного зростання. *Глобальні та національні проблеми економіки*», вип. 19, с. 18–21, 2017. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://bit.ly/35WCXSv>
- [4] Л. Б. Чайка-Петегірич, «Особливості розвитку системи освіти в умовах активізації глобалізаційних процесів», *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, вип. 110, ч. II, с. 60–61, 2012.

- [5] Al'Abri Khalaf, «The Impact of Globalization on Education Policy of Developing Countries: Oman as an Example», *Literacy Information and Computer Education Journal (LICEJ)*, vol. 2, issue 4, p. 491–502, December 2011. [Online]. Available: <https://bit.ly/3usoPut>
- [6] M. Albrow, *The Global Age: State and Society Beyond Modernity*. Cambridge: Polity Press, 1996, 256 p.
- [7] F. Antunes, «Globalisation and Europeification of Education Policies: routes, processes and metamorphoses», *European Educational Research Journal*, vol. 5, № 1, p. 38–55, 2006. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rwveTj>
- [8] M. Area Moreira, *Una escuela del siglo XIX en el siglo XXI? Redefiniendo las metas, formas y políticas de la educación en la era digital*. 2002. [Online]. Available: <https://bit.ly/3sfOxzm>
- [9] S. Bakhtiari & H. Shajar, «Globalization And Education: Challenges And Opportunities», *International Business & Economics Research Journal (IBER)*, vol. 5, № 5(2), 2006. [Online]. Available: <https://bit.ly/3GyROXN>
- [10] A. Bell, «Lesli Education Policy: Development and Enactment – The Case of Human Capital», *Handbook of Education Policy Studies. Values, Governance, Globalization, and Methodology*; G. Fan, T. Popkewitz, Eds. Singapore: Springer Open, vol. 1, p. 31–51, 2020. [Online]. Available: <https://bit.ly/34oeIMz>
- [11] X. Bonal, «Plus ca change... The World Bank global education policy and the post – Washington consensus», *International Studies in Sociology of Education*, No 12(1), p. 3–22, 2002. [Online]. Available: <https://bit.ly/3sj480V>
- [12] X. Bonal, A. Tarabini, y A. Verger, «La educación en tiempos de globalización: nuevas preguntas para las ciencias de la educación», *Globalización y educación. Textos fundamentales*; X. Bonal, A. Tarabini, y A. Verger, Eds. 2018, p. 3–41. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rumRb1>
- [13] X. Bonal, A. Tarabini, «Globalización y política educativa: cambios de escala y consecuencias metodológicas», *Revista de Educación*, № 355, p. 235–255, 2011. [Online]. Available: <https://bit.ly/3gtEZLR>
- [14] X. Bonal, A. Tarabini, «Globalización y política educativa: los mecanismos como método de estudio», *Revista de Educación*. 2011, p. 235–255. [Online]. Available: <https://bit.ly/3Lc0UVY>
- [15] X. Bonal, Aina Tarabini-Castellani, y Antoni Verger (Comps.), «Educación en tiempos de globalización: nuevas preguntas para las ciencias de la educación», *Globalización y Educación. Textos Fundamentales*. Buenos Aires: Miño y Dávila, 2007, 311 p. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rumRb1>
- [16] M. Bray, «Comparative Education Policy and Globalisation: Evolution, Missions and Roles», *International Handbook on Globalisation, Education and Policy Research Global Pedagogies and Policies*; J. Zajda, Ed. Dordrecht,

The Netherlands: Springer, 2005, p. 35–45.

- [17] P. Brown & H. Lauder, «Education, globalisation and economic development», *Journal of Education Policy*, No 11, p. 1–25. 1996. [Online]. Available: <https://bit.ly/34hDwG7>
- [18] J. Brunner, *Globalización y el futuro de la educación: tendencias, desafíos, estrategias*. Chile, Santiago, 2000. [Online]. Available: <https://bit.ly/3oxaTvr>
- [19] S. Cankaya, Ö. Kutlu & E. Cebeci, «The educational policy of European Union», *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, No 174, p. 886–893, 2015.
- [20] M. Cebrián de la Serna, «Análisis, prospectiva y descripción de las nuevas competencias que necesitan las instituciones educativas y los profesores para adaptarse a la sociedad de la información», *Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación*, No 20, p. 73–80, 2003. [Online]. Available: <https://bit.ly/3skWAuU>
- [21] R. Dale, X. Bonal, A. Tarabini-Castellani, y Verger Antoni (Comps.), «Los efectos de la globalización en la política nacional: un análisis de los mecanismos», *Globalización y Educación. Textos Fundamentales*. Buenos Aires: Miño y Dávila, 2007, 311 p. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rumRb1>
- [22] *Education Sector Working Paper*. World Bank, Washington DC, 1974, 76 p.
- [23] M. Fernández Enguita, *Educación en tiempos inciertos*. Madrid: Morata, 2001, 130 p.
- [24] B. Fine, *Social capital versus social theory: Political economy and social science at the turn of the millennium*. London: Routledge, 2001.
- [25] M. Foucault, «Governmentality», *The Foucault Effect. Studies in Governmentality*; G. Burchell, C. Gordon & P. Miller, Eds. London: Harvester/Whatsheaf, 1991, p. 87–104.
- [26] A. Giddens, *The consequences of modernity*. Cambridge: Polity Press, 1990, 101 p. [Online]. Available: <https://bit.ly/35WEJTF>
- [27] A. Green, «Education and globalization in Europe and East Asia: convergent and divergent trends», *Journal of Education Policy*, No 14(1), p. 55–71, 1999. [Online]. Available: <https://bit.ly/34nyEz8>
- [28] A. Green, «The many faces of lifelong learning: recent education policy trends in Europe», *Journal of Education Policy*, No 17(6), p. 611–626, 2002.
- [29] B. Gros, *El ordenador invisible*. Barcelona: EDIUOC, 2000, 192 p. [Online]. Available: <https://bit.ly/3sfPBmQ>
- [30] D. Held, A. McGrew, D. Goldblatt and J. Perraton, «Global Transformations: Politics, Economics and Culture», *Politics at the Edge. Political Studies Association Yearbook Series*; C. Pierson, S. Tormey, Eds. Palgrave Macmillan, London, 2000, p. 2. [Online]. Available: <https://bit.ly/350tRXH>
- [31] D. Held, A. McGrew, D. Goldblatt and J. Perraton, *Global Transformations:*

- Politics, Economics and Culture*. Cambridge: Polity Press, 1999, 31 p.
- [32] D. Held, & A. McGrew, «The great globalization debate: An introduction», *The global transformations reader*; 2nd ed.; D. Held and A. McGrew, Eds. London: Polity, 2003.
- [33] S. P. Heyneman, «Historia y problemas de la creación de una política educativa en el banco mundial 1960–2000», *Globalización y educación, textos fundamentales*; X. Bonal, A. Tarabini, y A. Verger, Eds. 2018, p. 133–170. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rumRb1>
- [34] P. Q. Hirst and G. F. Thompson, *Globalization in Question: The International Economy and the Possibilities of Governance*; 2nd edn (1st edn 1996). Cambridge: Polity Press, 1999, 227 p.
- [35] D. Holger, «Globalization and the Governance of National Education Systems», *Second International Handbook on Globalisation, Education and Policy Research*; Joseph Zajda, Ed. Dordrecht, The Netherlands: Published by Springer, 2005, p. 93–109.
- [36] A. P. Jakobi, y K. Martens, *La influencia de la OCDE en la política educativa nacional. Globalización y educación. textos fundamentales*; X. Bonal, A. Tarabini, y A. Verger, Eds. 2007, p. 198–218. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rumRb1>
- [37] N. G. Jayal & S. Pai, «Introduction», *Democratic Governance in India. Challenges of Poverty, Development and Identity*; N. G. Jayal & S. Pai, Eds. New Delhi: Sage Publications, 2001, p. 11–31.
- [38] P. Jones, «Globalization and Internationalism: Democratic Prospects for World Education», *Comparative Education*, No 34(2), p. 143–155, 1998. [Online]. Available: <https://bit.ly/3B0iis8>
- [39] P. W. Jones & D. Coleman, *The United Nations and education: Multiculturalism, development and globalization*. London; New York: RoutledgeFalmer, 2005.
- [40] M. Kędzierski, «Polityka edukacyjna prowadzona przez UNESCO jako globalne dobro publiczne», *Horyzonty Polityki*, No 8(24), p. 53–58, 2017. [Online]. Available: <https://bit.ly/3HAEdsb>
- [41] D. Kukła, «Edukacja i rynek pracy w dobie globalizacji», *Prace Naukowe im. Jana Długosza w Częstochowie, Seria: Pedagogika*, z. XVIII, p. 59–72, 2009.
- [42] Yan Yan. Lam, «Impact of Globalization on Higher Education: An Empirical Study of Education Policy & Planning of Design Education in Hong Kong», *International Education Studies*, vol. 3, No 4, November, p. 73–85, 2010. [Online]. Available: <https://bit.ly/3runOA7>
- [43] E. L. Lucio-Villegas, y P. Aparicio, Eds. *Educación, democracia y*

emancipación. Xátiva: Diálogos, 2004, 224 p.

- [44] S. Marginson, «After globalization: Emerging politics of education», *Journal of Education Policy*, № 14(1), p. 19–31, 1999. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rxKbVt>
- [45] J. C. Miguel, *La globalización como reto educativo en la educación secundaria obligatoria*. Madrid, 2010, 576 p. [Online]. Available: <https://bit.ly/3HxN2mT>
- [46] K. C. M. Moreno, B. G. G. Piñeros, M. L. T. Rivas, *Impacto de la Globalización en el Sistema Educativo en Colombia*. [Online]. Available: <https://bit.ly/3B2dceV>
- [47] K. Mundy, «Globalization and educational change: New policy worlds», *International Handbook of Educational Policy*; N. Bascia, A. Cumming, A. Datnow, K. Eithwood & D. Ivingstone, Eds. The UK: Springer, 2005, p. 3–17.
- [48] R. R. Nelson, E. Phelps, «Investment in humans, technology diffusion and economic growth», *American Economic Review*, vol. 56, No 2, May, p. 69–75, 1966. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rwpp8B>
- [49] J. Pierre, «Introduction: Understanding Governance», *Debating Governance*; J. Pierre, Ed. Oxford: Oxford University Press, 2000, p. 1–12.
- [50] Aldo Callalli Pimentel, «El impacto de la globalización sobre la realidad educativa», *Investigación Educativa*, vol. 13, No 24, Julio-Diciembre, p. 153–164, 2009. [Online]. Available: <https://bit.ly/3B3i5nT>
- [51] *Proposed Bank/IDA Policies in the Field of Education*. World Bank, Washington DC, 1963.
- [52] F. Rizvi & B. Lingard, *Globalizing education policy*. New York: Routledge, 2010, 240 p.
- [53] F. Rizvi, «Debating globalization and education after September 11», *Comparative Education*, № 40(2), p. 157–171, 2004.
- [54] F. A. Rizvi & B. Lingard, «Globalization and the changing nature of the OECD's educational work», *Education Globalization and Social Change*; B. Lingard, H. Lauder, P. Brown, J. Dillabough, A. Halsey, Eds. Oxford University Press, 2006, p. 247–260.
- [55] R. Robertson & H. Khondker, «Discourses of globalization: Preliminary considerations», *International Sociology*, No 13(1), p. 25–40, 1998.
- [56] J. Rosenau, *Along the inner and outer borders*. Cambridge, 1997, 304 p.
- [57] V. Rust, & J. Jacob, «Globalisation and its educational policy shifts», *The international handbook of globalisation and education policy research*; J. Zajda, Ed. Dordrecht: Springer, 2005, p. 235–252.
- [58] A. Senouci, A. Kherrous, *The impact of globalization on education*. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rxgwf2>

- [59] A. Verger, M. Novelli & H. Altinyelken, «Global education policy and international development: An introductory framework», *Global education policy and international development: New agendas, issues and policies*; A. Verger, M. Novelli & H. Altinyelken, Eds. London: Bloomsbury Press, 2012.
- [60] Antoni Verger, «What's in a Mechanism? Specifying and Analysing Global Education Policy through Explanatory Research», *Education, Globalisation and the State*; Xavier Bonal, Eve Coxon, Mario Novelli and Antoni Verger, Ed. New York: Peter Lang Publishing, Inc., 2020, p. 167–183.
- [61] L. Weiss, *The Myth of the Powerless State*. Published by: Cornell University Press, 1998, 240 p.
- [62] L. Woessmann, *Education policies to make globalization more inclusive*. [Online]. Available: <https://bit.ly/34GRDoc>
- [63] Joseph Zajda, «Globalisation and Its Impact on Education and Policy», *Second International Handbook on Globalisation, Education and Policy Research*; Joseph Zajda, Ed. Dordrecht, The Netherlands: Published by Springer, 2005, p. 105–127.

THE INFLUENCE OF GLOBALIZATION ON EDUCATIONAL POLICY (INTERNATIONAL CONTEXT)

Larysa Gaievska,

Doctor of Science in Public Administration, professor.
Kyiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0003-1463-9481>
laurabest@ukr.net

Nataliia Pobirchenko,

Doctor of Pedagogical Sciences, professor,
professor of the State Higher Vocational School named after Vitelon.
Legnica, Poland.

 <https://orcid.org/0000-0003-2125-7713>
pobirchenkonatalia@gmail.com

Nataliia Shulga,

Doctor of Science in Public Administration, associate professor,
director of Separate Structural Subdivision
«Kyiv Transport and Economic Vocational College
of the National Transport University».
Kyiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0003-3422-6983>
ktek2000@ukr.net

Abstract. In the article, the authors addressed a topical issue - the impact of globalization on educational policy. To this end, we analyzed the works of various authors from many countries, including Australia, USA, England, Spain, Holland, Hong Kong, Portugal, Germany, Italy, Poland, Latin America and others. In this context, the concept of "globalization" is considered from the point of view of combining conflicting theories of its use. Different types of impact of globalization on educational policy are shown. The authors also revealed the inevitable change in the role of public education policy and the need to reform it under the influence of globalization. In addition, a description of the specific effects of globalization on state policy in the field of education. Particular attention is paid to the manifestations of privatization and commercialization in education, strengthening the influence on educational policy of international organizations (UN, World Bank, European Union, OECD, etc.), spreading a new way of managing education – NSU, etc. Based on the position that globalization is an inevitable phenomenon and its effects are large-scale, the authors proposed their vision of using these effects to the greatest benefit for the development of public education policy in Ukraine.

Keywords: globalization; education; educational policy; international context.

ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА ОБРАЗОВАТЕЛЬНУЮ ПОЛИТИКУ (МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНТЕКСТ)

Гаевская Лариса Анатольевна,
доктор наук по государственному управлению,
профессор.
Киев, Украина.

 <https://orcid.org/0000-0003-1463-9481>

laurabest@ukr.net

Побирченко Наталья Семеновна,
доктор педагогических наук, профессор,
профессор Государственного высшего
учебного заведения им. Вителона.
Легница, Польша.

 <https://orcid.org/0000-0003-2125-7713>

pobirchenkonatalia@gmail.com

Шульга Наталья Дмитриевна,

доктор наук по государственному управлению, доцент,
директор ОСП «Киевский транспортно-экономический
профессиональный колледж
Национального транспортного университета».
Киев, Украина.

 <https://orcid.org/0000-0003-3422-6983>
ktek2000@ukr.net

Аннотация. В статье авторы обратились к актуальной теме – влиянию глобализации на образовательную политику. С этой целью проанализировали труды разных авторов из многих стран мира, в частности Австралии, США, Англии, Испании, Голландии, Гонконга, Португалии, Германии, Италии, Польши, Латинской Америки и т.д. В этом контексте рассмотрено понятие «глобализации» с точки зрения объединения противоречивых теорий его употребления. Показаны разные типы влияния глобализации на образовательную политику. Авторы также раскрыли неотвратимое изменение роли государственной образовательной политики и необходимость ее реформирования под влиянием процессов глобализации. Кроме того, представлена характеристика конкретных влияний глобализации на политику государств в области образования. Особое внимание уделено проявлениям приватизации и коммерциализации образования, усилению влияния на образовательную политику международных организаций (ООН, Всемирный банк, Европейский Союз, ОЭСР и др.), распространение нового способа управления образованием – НСУ и т.д. Исходя из положения, что глобализация является неотвратимым явлением и ее влияния масштабны, авторы предложили свое видение использования этих влияний с наибольшей пользой для развития образовательной государственной политики в Украине.

Ключевые слова: глобализация; образование; образовательная политика; международный контекст.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Z. Bauman, Hlobalizatsiia. Naslidky dlia liudyny i suspilstva. Kyiv, Ukraina : Vydav. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2008, 112 s.
- [2] O. Kraievska, «Osvitnia polityka Yevropeiskoho Soiuzu: stanovlennia ta mekhanizmy realizatsii», Visnyk Lvivskoho un-tu. Seriia: Mizhnarodni vidnosyny, vyp. 28, s. 53–65, 2011. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://bit.ly/3grLHlk>

- [3] S. Mykhats, T. Hordynskyi, «Vplyv hlobalizatsii na zmist osvity XXI stolittia yak chynnyka ekonomichnoho zrostantia. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky», vyp. 19, s. 18–21, 2017. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://bit.ly/35WCXSv>
- [4] L. B. Chaika-Petehyrych, «Osoblyvosti rozvytku systemy osvity v umovakh aktyvizatsii hlobalizatsiinykh protsesiv», Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn, vyp. 110, ch. II, s. 60–61, 2012.
- [5] Al'Abri Khalaf, «The Impact of Globalization on Education Policy of Developing Countries: Oman as an Example», Literacy Information and Computer Education Journal (LICEJ), vol. 2, issue 4, p. 491–502, December 2011. [Online]. Available: <https://bit.ly/3usoPut>
- [6] M. Albrow, The Global Age: State and Society Beyond Modernity. Cambridge: Polity Press, 1996, 256 p.
- [7] F. Antunes, «Globalisation and Europeification of Education Policies: routes, processes and metamorphoses», European Educational Research Journal, vol. 5, № 1, p. 38–55, 2006. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rwveTi>
- [8] M. Area Moreira, Una escuela del siglo XIX en el siglo XXI? Redefiniendo las metas, formas y políticas de la educación en la era digital. 2002. [Online]. Available: <https://bit.ly/3sfOxzm>
- [9] S. Bakhtiari & H. Shajar, «Globalization And Education: Challenges And Opportunities», International Business & Economics Research Journal (IBER), vol. 5, № 5(2), 2006. [Online]. Available: <https://bit.ly/3GyROXN>
- [10] A. Bell, «Lesli Education Policy: Development and Enactment – The Case of Human Capital», Handbook of Education Policy Studies. Values, Governance, Globalization, and Methodology; G. Fan, T. Popkewitz, Eds. Singapore: Springer Open, vol. 1, p. 31–51, 2020. [Online]. Available: <https://bit.ly/34oeIMz>
- [11] X. Bonal, «Plus ca change... The World Bank global education policy and the post – Washington consensus», International Studies in Sociology of Education, No 12(1), p. 3–22, 2002. [Online]. Available: <https://bit.ly/3sj48OV>
- [12] X. Bonal, A. Tarabini, y A. Verger, «La educación en tiempos de globalización: nuevas preguntas para las ciencias de la educación», Globalización y educación. Textos fundamentales; X. Bonal, A. Tarabini, y A. Verger, Eds. 2018, p. 3–41. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rumRb1>
- [13] X. Bonal, A. Tarabini, «Globalización y política educativa: cambios de escala y consecuencias metodológicas», Revista de Educación, № 355, p. 235–255, 2011. [Online]. Available: <https://bit.ly/3gtEZLR>
- [14] X. Bonal, A. Tarabini, «Globalización y política educativa: los mecanismos como método de studio», Revista de Educación. 2011, p. 235–255.

- [Online]. Available: <https://bit.ly/3Lc0UVY>
- [15] X. Bonal, Aina Tarabini-Castellani, y Antoni Verger (Comps.), «Educación en tiempos de globalización: nuevas preguntas para las ciencias de la educación», Globalización y Educación. Textos Fundamentales. Buenos Aires: Miño y Dávila, 2007, 311 p. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rumRb1>
- [16] M. Bray, «Comparative Education Policy and Globalisation: Evolution, Missions and Roles», International Handbook on Globalisation, Education and Policy Research Global Pedagogies and Policies; J. Zajda, Ed. Dordrecht, The Netherlands: Springer, 2005, p. 35–45.
- [17] P. Brown & H. Lauder, «Education, globalisation and economic development», Journal of Education Policy, No 11, p. 1–25. 1996. [Online]. Available: <https://bit.ly/34hDwG7>
- [18] J. Brunner, Globalización y el futuro de la educación: tendencias, desafíos, estrategias. Chile, Santiago, 2000. [Online]. Available: <https://bit.ly/3oxaTvr>
- [19] S. Cankaya, Ö. Kutlu & E. Cebeci, «The educational policy of European Union», Procedia – Social and Behavioral Sciences, No 174, p. 886–893, 2015.
- [20] M. Cebrián de la Serna, «Análisis, prospectiva y descripción de las nuevas competencias que necesitan las instituciones educativas y los profesores para adaptarse a la sociedad de la información», Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación, No 20, p. 73–80, 2003. [Online]. Available: <https://bit.ly/3skWAuU>
- [21] R. Dale, X. Bonal, A. Tarabini-Castellani, y Verger Antoni (Comps.), «Los efectos de la globalización en la política nacional: un análisis de los mecanismos», Globalización y Educación. Textos Fundamentales. Buenos Aires: Miño y Dávila, 2007, 311 p. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rumRb1>
- [22] Education Sector Working Paper. World Bank, Washington DC, 1974, 76 p.
- [23] M. Fernández Enguita, Educar en tiempos inciertos. Madrid: Morata, 2001, 130 p.
- [24] B. Fine, Social capital versus social theory: Political economy and social science at the turn of the millennium. London: Routledge, 2001.
- [25] M. Foucault, «Governmentality», The Foucault Effect. Studies in Governmentality; G. Burchell, C. Gordon & P. Miller, Eds. London: Harvester/Whatsheaf, 1991, p. 87–104.
- [26] A. Giddens, The consequences of modernity. Cambridge: Polity Press, 1990, 101 p. [Online]. Available: <https://bit.ly/35WEJTF>
- [27] A. Green, «Education and globalization in Europe and East Asia: convergent and divergent trends», Journal of Education Policy, No 14(1), p. 55–71, 1999. [Online]. Available: <https://bit.ly/34nyEz8>

- [28] A. Green, «The many faces of lifelong learning: recent education policy trends in Europe», *Journal of Education Policy*, No 17(6), p. 611–626, 2002.
- [29] B. Gros, *El ordenador invisible*. Barcelona: EDIUOC, 2000, 192 p. [Online]. Available: <https://bit.ly/3sfPBmQ>
- [30] D. Held, A. McGrew, D. Goldblatt and J. Perraton, «Global Transformations: Politics, Economics and Culture», *Politics at the Edge*. Political Studies Association Yearbook Series; C. Pierson, S. Tormey, Eds. Palgrave Macmillan, London, 2000, p. 2. [Online]. Available: <https://bit.ly/350tRXH>
- [31] D. Held, A. McGrew, D. Goldblatt and J. Perraton, *Global Transformations: Politics, Economics and Culture*. Cambridge: Polity Press, 1999, 31 p.
- [32] D. Held, & A. McGrew, «The great globalization debate: An introduction», *The global transformations reader*; 2nd ed.; D. Held and A. McGrew, Eds. London: Polity, 2003.
- [33] S. P. Heyneman, «Historia y problemas de la creación de una política educativa en el banco mundial 1960–2000», *Globalización y educación, textos fundamentales*; X. Bonal, A. Tarabini, y A. Verger, Eds. 2018, p. 133–170. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rumRb1>
- [34] P. Q. Hirst and G. F. Thompson, *Globalization in Question: The International Economy and the Possibilities of Governance*; 2nd edn (1st edn 1996). Cambridge: Polity Press, 1999, 227 p.
- [35] D. Holger, «Globalization and the Governance of National Education Systems», *Second International Handbook on Globalisation, Education and Policy Research*; Joseph Zajda, Ed. Dordrecht, The Netherlands: Published by Springer, 2005, p. 93–109.
- [36] A. P. Jakobi, y K. Martens, *La influencia de la OCDE en la política educativa nacional*. *Globalización y educación. textos fundamentales*; X. Bonal, A. Tarabini, y A. Verger, Eds. 2007, p. 198–218. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rumRb1>
- [37] N. G. Jayal & S. Pai, «Introduction», *Democratic Governance in India. Challenges of Poverty, Development and Identity*; N. G. Jayal & S. Pai, Eds. New Delhi: Sage Publications, 2001, p. 11–31.
- [38] P. Jones, «Globalization and Internationalism: Democratic Prospects for World Education», *Comparative Education*, No 34(2), p. 143–155, 1998. [Online]. Available: <https://bit.ly/3B0iis8>
- [39] P. W. Jones & D. Coleman, *The United Nations and education: Multiculturalism, development and globalization*. London; New York: RoutledgeFalmer, 2005.
- [40] M. Kędzierski, «Polityka edukacyjna prowadzona przez UNESCO jako

- globalne dobro publiczne», Horyzonty Polityki, No 8(24), p. 53–58, 2017. [Online]. Available: <https://bit.ly/3HAEdsb>
- [41] D. Kukła, «Edukacja i rynek pracy w dobie globalizacji», Prace Naukowe im. Jana Długosza w Częstochowie, Seria: Pedagogika, z. XVIII, p. 59–72, 2009.
- [42] Yan Yan. Lam, «Impact of Globalization on Higher Education: An Empirical Study of Education Policy & Planning of Design Education in Hong Kong», International Education Studies, vol. 3, No 4, November, p. 73–85, 2010. [Online]. Available: <https://bit.ly/3runOA7>
- [43] E. L. Lucio-Villegas, y P. Aparicio, Eds. Educación, democracia y emancipación. Xátiva: Diálogos, 2004, 224 p.
- [44] S. Marginson, «After globalization: Emerging politics of education», Journal of Education Policy, № 14(1), p. 19–31, 1999. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rxKbVt>
- [45] J. C. Miguel, La globalización como reto educativo en la educación secundaria obligatoria. Madrid, 2010, 576 p. [Online]. Available: <https://bit.ly/3HxN2mT>
- [46] K. C. M. Moreno, B. G. G. Piñeros, M. L. T. Rivas, Impacto de la Globalización en el Sistema Educativo en Colombia. [Online]. Available: <https://bit.ly/3B2dceV>
- [47] K. Mundy, «Globalization and educational change: New policy worlds», International Handbook of Educational Policy; N. Bascia, A. Cumming, A. Datnow, K. Eithwood & D. Ivingstone, Eds. The UK: Springer, 2005, p. 3–17.
- [48] R. R. Nelson, E. Phelps, «Investment in humans, technology diffusion and economic growth», American Economic Review, vol. 56, No 2, May, p. 69–75, 1966. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rwpp8B>
- [49] J. Pierre, «Introduction: Understanding Governance», Debating Governance; J. Pierre, Ed. Oxford: Oxford University Press, 2000, p. 1–12.
- [50] Aldo Callalli Pimentel, «El impacto de la globalización sobre la realidad educativa», Investigación Educativa, vol. 13, No 24, Julio-Diciembre, p. 153–164, 2009. [Online]. Available: <https://bit.ly/3B3i5nT>
- [51] Proposed Bank/IDA Policies in the Field of Education. World Bank, Washington DC, 1963.
- [52] F. Rizvi & B. Lingard, Globalizing education policy. New York: Routledge, 2010, 240 p.
- [53] F. Rizvi, «Debating globalization and education after September 11», Comparative Education, № 40(2), p. 157–171, 2004.
- [54] F. A. Rizvi & B. Lingard, «Globalization and the changing nature of the OECD's educational work», Education Globalization and Social Change;

- B. Lingard, H. Lauder, P. Brown, J. Dillabough, A. Halsey, Eds. Oxford University Press, 2006, p. 247–260.
- [55] R. Robertson & H. Khondker, «Discourses of globalization: Preliminary considerations», International Sociology, No 13(1), p. 25–40, 1998.
- [56] J. Rosenau, Along the inner and outer borders. Cambridge, 1997, 304 p.
- [57] V. Rust, & J. Jacob, «Globalisation and its educational policy shifts», The international handbook of globalisation and education policy research; J. Zajda, Ed. Dordrecht: Springer, 2005, p. 235–252.
- [58] A. Senouci, A. Kherrous, The impact of globalization on education. [Online]. Available: <https://bit.ly/3rxgwf2>
- [59] A. Verger, M. Novelli & H. Altinyelken, «Global education policy and international development: An introductory framework», Global education policy and international development: New agendas, issues and policies; A. Verger, M. Novelli & H. Altinyelken, Eds. London: Bloomsbury Press, 2012.
- [60] Antoni Verger, «What's in a Mechanism? Specifying and Analysing Global Education Policy through Explanatory Research», Education, Globalisation and the State; Xavier Bonal, Eve Coxon, Mario Novelli and Antoni Verger, Ed. New York: Peter Lang Publishing, Inc., 2020, p. 167–183.
- [61] L. Weiss, The Myth of the Powerless State. Published by: Cornell University Press, 1998, 240 p.
- [62] L. Woessmann, Education policies to make globalization more inclusive. [Online]. Available: <https://bit.ly/34GRDoc>
- [63] Joseph Zajda, «Globalisation and Its Impact on Education and Policy», Second International Handbook on Globalisation, Education and Policy Research; Joseph Zajda, Ed. Dordrecht, The Netherlands: Published by Springer, 2005, p. 105–127.

*Стаття надійшла до редакції
10 січня 2021 року*